

Finans ve İyi Toplum

Robert J. Shiller

Çeviri: Erhan Akkaş

alBaraka
Yayınları

ROBERT J. SHILLER

Robert J. Shiller Yale Üniversitesi Finans Bölümü ve Cowles Ekonomi Araştırmaları Vakfı'nda Arthur M. Okun Ekonomi profesörüdür. Ayrıca Massachusetts Cambridge'de Ulusal Ekonomik Araştırma Bürosu'nda öğretim üyesidir. Standard & Poor's / Case-Shiller ulusal konut fiyat endeksini oluşturanlardan biri olan Shiller, New York Standard & Poor's'daki konut fiyat endeksi komitesinde de yer almaktadır. Yazar ayrıca Chicago Ticareti Borsası (CME) Grubu'nda Rekabet Piyasası Danışma Konseyi üyesidir. Hâlen, Londra Barclays Kapital ile borsada işlem gören senetlerin gelişimi ve ortak analizi faaliyetlerinde bulunmaktadır. Bu görevlerinin yanında Shiller, Project Syndicate and the *New York Times*'ta düzenli olarak köşe yazarlığı yapmaktadır.

ERHAN AKKAŞ

Erhan Akkaş lisans derecesini 2010 yılında İstanbul Üniversitesi İktisat Bölümü'nde tamamladıktan sonra Sussex Üniversitesi'nde Küresel Politik İktisat alanında yüksek lisans eğitimine başladı ve 2014 yılında "Ulusal Varlık Fonları ve Arap Körfez Ülkeleri: Finansallaşmanın Devlet-Toplum İlişkisi Üzerine Etkisi" başlıklı tez çalışmasıyla mezun oldu. 2015 yılında Durham Üniversitesi, İslam Ekonomisi ve Finansı Merkezi'nde doktora çalışmalarına başlayan Akkaş, 2019 yılında "Bilginin İktisadi Kalkınma, Banka Performansı ve İslami Bankaların Kurumsal Olarak Ortaya Çıkışı Üzerine Etkisi" başlıklı tez çalışmasıyla doktorasını tamamladı. Tez çalışması boyunca Arap Körfez ülkelerinde araştırma projelerinde yer aldı ve halen politik iktisat, iktisadi kalkınma, İslam ekonomisi ve İslami finans üzerine çalışmalar yürütmektedir.

İÇİNDEKİLER

KARTON KAPAKLI BASKIYA ÖNSÖZ	9
ÖNSÖZ	17
GİRİŞ	
FİNANS, YÖNETİM VE HEDEFLERİMİZ	27
BİRİNCİ KISIM	
ROLLER VE SORUMLULUKLAR	49
Bölüm 1	
Ceo'lar	51
Bölüm 2	
Yatırım Yöneticileri.....	62
Bölüm 3	
Bankacılar	77
Bölüm 4	
Yatırım Bankacıları	89
Bölüm 5	
Mortgage Verenler ve Teminatçılar	96

Bölüm 6

Traderlar ve Piyasa Yapıcılar.....	107
------------------------------------	-----

Bölüm 7

Sigortacılar.....	118
-------------------	-----

Bölüm 8

Piyasa Tasarımcısı ve Finansal Mühendisler	125
--	-----

Bölüm 9

Türev Ürün Hizmet Sağlayıcıları.....	133
--------------------------------------	-----

Bölüm 10

Avukatlar ve Finansal Danışmanlar.....	142
--	-----

Bölüm 11

Lobiciler	150
-----------------	-----

Bölüm 12

Düzenleyiciler	160
----------------------	-----

Bölüm 13

Muhasebeciler ve Denetçiler	168
-----------------------------------	-----

Bölüm 14

Eğitimsiler	172
-------------------	-----

Bölüm 15

Kamusal Mal Finansörleri	177
--------------------------------	-----

Bölüm 16

Ekonomide İstikrardan Sorumlu Karar Alıcılar.....	182
---	-----

Bölüm 17

Vakıf Yöneticileri ve Kâr Amacı Gütmeyen Yöneticiler.....	193
---	-----

Bölüm 18

Hayırseverler	201
---------------------	-----

İKİNCİ KISIM

FİNANS VE HOŞNUTSUZLUKLARI 207

Bölüm 19

Finans, Matematik ve Güzellik 209

Bölüm 20

İnsanları Sınıflandırma: Sanatçılar ve Diğer İdealistlere Karşı

Finansçılar..... 214

Bölüm 21

Risk Alma Dürtüsü 219

Bölüm 22

Geleneklere Bağlılık ve Aşinalık..... 224

Bölüm 23

Borç ve Kaldıraç 235

Bölüm 24

Finansın İçinde Gizlenmiş Kötülüğe Bazı Talihsiz Teşvikler..... 247

Bölüm 25

Finansal Spekülasyonun Önemi..... 258

Bölüm 26

Spekülatif Balonlar ve Bunların Topluma Maliyeti..... 272

Bölüm 27

Eşitsizlik ve Adaletsizlik..... 285

Bölüm 28

Hayırseverlik İle İlgili Sorunlar..... 300

Bölüm 29

Sermaye Mülkiyetinin Dağıtılması..... 318

Bölüm 30

Büyük Yanılsama, Sonrası ve Günümüz 332

KAPANIŞ

FİNANS, GÜÇ VE İNSANİ DEĞERLER..... 349

KAYNAKÇA..... 361

İNDEKS..... 381

KARTON KAPAKLI BASKIYA ÖNSÖZ

Kitabın bu baskısını hazırlarken on binlerce öğrenci finans kariyerlerinin ilk adımı olarak ekonomi ve finans alanında üniversitelere kayıt yaptırmak üzereydiler. Bu genç insanların genişleyen finansal kapitalizmdeki rolleri dikkate alındığında bu kitaptaki en önemli kitleyi onların oluşturduğunu söylemek mümkündür.

Sınıflarda, şirketlerde, kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda ve düzenleyici kurumlarda yerlerini alan yeni nesil öğrenciler ve genç profesyonellerin son yıllarda değişen finans kültürü hakkında öğrenecekleri çok şey vardır. Bu da yeni finansal teknolojilerin devam etmekte olan finansal krizi tetiklemede oynadığı roldür. Aslında bu durum entelektüel bir kaygı olduğu kadar bir toplum meselesi hâline de gelmiştir. “Occupy Wall Street” ve “Occupy London” hareketleri ve türevleri geçmiş olsa da öfke ve eleştirilerin etkisinin devam etmesi bu çerçevede değerlendirilebilir.

Oluşan bu öfke toplumun büyük bir kesimi tarafından günümüzde hâlâ beslenmektedir. Daha açık bir ifadeyle bankacılara, brokerlara, para yöneticilerine, mortgage brokerlarına, vadeli işlem yapanlara ve finansla ilgili mesleklerdeki tüm insanlara, popüler bir hikâyedeki gibi onları zenginleştiren ve geri kalanımızı yok eden finansal balonu oluşturanlara öfke hâkimdir.

“Occupy” protestocuları, kamp kurdukları dünyanın dört bir yanındaki finans merkezlerini terk ettiler. Ancak dünyadaki sorunlara yönelik sunulan ileri düzeyde finansal çözümlere karşı içten içe alevlenen kin ve şüphecilik devam etmektedir ve bu durum muhtemelen gözle görülür yeni eylemlere yol açacaktır.

2007 yılından sonra dünyadaki birçok insanın ekonomik refahını azaltan finansal krizi, finansal toplum mu ortaya çıkardı? Dahası, Goldman Sachs'tan Société Générale'e, Sberbank'e, HSBC'ye, görünürlüğü yüksek işletmelerin çalışmalarında müşahade edildiği üzere, modern finansın uygulamaları sağlıklı bir toplumun hedefleri olan geniş tabanlı refah ve adalet üzerine kurulmuş bir pazar demokrasisini destekler mi, bozar mı? Başka bir deyişle, sağlam bir finansal sektörün iyi toplumu desteklemedeki rolü nedir?

Bu kitapta ele alınan çalışmaları motive eden bu sorular, 2010 yılında Princeton Üniversitesi'nde verdiğim Walter E. Edge Dersi; 2010 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu nezdindeki Genel Kurul Toplantısı'ndan önceki İkinci Komitenin 65. oturumunun açılışında ana konuşmacı olarak katılımım ve Yale'de öğrencilerime verdiğim ve aynı zamanda internet üzerinden herkese açık olan "finansal piyasa" derslerim neticesinde oluşturulmuştur. Bu derslerle başlayarak, bu kitabın karton kapaklı baskısının 2012 tarihli yayını ve incelemeleri, sonraki bir dizi makale ve gazete yazıları, kitabın finans derslerinde kullanılması ve tartışılması, birçok akademik dersin yanı sıra profesyonel gruplar içerisinde de devam eden tartışmaların odak noktası hâline gelmiştir. Bu tartışma çeşitli noktalarda finansal piyasaya yönelik baskıyı artırmakta ya da bu piyasalara tamamen yol gösterici olmaktaydı, ancak en nihayetinde sadece bir tartışmaydı.

Bazı yazarlara atfedilen eski bir deyiş vardır: "Kitaplar [sanat ya da bilim eseri olarak] asla bitmez. Sadece terk edilir." Bir yazarın bir süre sonra kenara çekilmesi gerekebilir, ancak bir kitabın başlattığı düşünce hiç bitmez. Başka birçok kişi tarafından yürütülür ve diğer kitaplarda ve diyaloglarda ortaya çıkan fikirlerle iç içedir.

Bu kitap ilerleme ve değişim ile ilgili ve hatta bir tartışma başlatması için tasarlanan çoğu kitaptan daha fazlasıdır. Bu ruh içinde -buluş ve değişime öncülük eden tartışma, iş birliği ve diyalog ruhu ile- finans öğrencilerini ve genç profesyonelleri, finans ve iyi toplum arasındaki ilişkiyi açık ve ikna edici bir şekilde tanımlama çabasına katılmaya davet ediyorum.

Bu kitap, giriş bölümü ve takip eden iki bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde, modern tarihte ve küresel toplumda finansal kapitalizm bağlamı; borsalardan mortgagelara finansal yeniliklerin merkeziliyeti, insanların sahip olduğu çeşitli uzun vadeli hedeflerin başarısı ve finans mesleklerinin, toplum